

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผล การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อ บ้านเรา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านเกาะเสื่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง มีขั้นตอนการวิจัย และสรุปผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา”
2. เพื่อสร้างหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา”
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา”
4. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา”

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา” ได้แก่ ความต้องการด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสาระที่โรงเรียนควรจัดให้กับนักเรียนของผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนบ้านเกาะเสื่อ และองค์ความรู้ชุมชนบ้านเกาะเสื่อ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา”

การสร้างหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสื่อบ้านเรา” โดยใช้ข้อมูลที่ศึกษาไว้ในขั้นตอนที่ 1 เป็นกรอบการสร้างหลักสูตร หลักสูตรประกอบด้วยเนื้อหา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้เนื้อหาของชุมชน

บ้านเกาะเสือ หาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1 ชุด จำนวนข้อสอบ 20 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม และหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (rtt) ของแบบทดสอบ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา”

เป็นการศึกษาผลการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา” โดยบันทึกผลการสอนสังเกตพฤติกรรมนักเรียนขณะทำกิจกรรม ตรวจสอบงานนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้รวมทั้งเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา”

เป็นการประเมินหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา” โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของนักเรียนและความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านเกาะเสือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 1.แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในเรื่องความต้องการเรียนรู้
- 2.แบบสอบถามแบบประเมินค่าใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเกาะเสือ ในเรื่องความต้องการรูปแบบและเนื้อหาสาระที่โรงเรียนควรจัดให้กับนักเรียน
- 3.แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น ในเรื่ององค์ความรู้ท้องถิ่น
4. หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา”
5. แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
6. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา”
- 7.แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์นักเรียนในเรื่องความคิดเห็นต่อการเรียนรู้หลักสูตรหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา”
8. แบบสอบถามแบบประเมินค่า ใช้สอบถามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบ้านเกาะเสือในเรื่องผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา”

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ความต้องการด้านการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนต้องการเรียนรู้เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็นและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวันผู้ปกครองนักเรียนและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเกาะเสือต้องการให้จัดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้ นักเรียนรู้จริงในสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงรู้จริงสิ่งที่ศึกษาและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ในชีวิตประจำวันควรจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิต สังคม และภูมิ หลังของนักเรียนให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมาย และสัมพันธ์กัน เนื้อหาสาระที่ควรจัดได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ตนเอง โครงสร้างทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรมชุมชน ปัญหาและการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง
2. หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสือบ้านเรา” มีความเหมาะสมในด้านต่างๆ ได้แก่ ความ สอดคล้องของการจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ความสอดคล้อง ขององค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ในการจัดการ จัดการเรียนรู้ การลำดับความต่อเนื่องของกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการระหว่างกลุ่ม สาระการเรียนรู้ต่างๆ ความเหมาะสมของรูปแบบบูรณาการกับองค์ความรู้ชุมชน ความชัดเจนของการ จัดทำแผนผังความคิดของหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ มีการ ประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ความเหมาะสม เพียงพอ ของสื่อ การเรียนรู้ที่จัด และความเหมาะสมระหว่างหน่วยการเรียนรู้กับระยะเวลาในการทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.5 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด
3. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน และคะแนนหลังเรียน ของนักเรียนรายบุคคลทุกคนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน
4. ผลประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา” พบว่า นักเรียนทุกคนพอใจ กิจกรรมการเรียนรู้ทุกชั้น เพราะทำให้รู้จริงเรื่องหมู่บ้านเกาะเสือ ชอบการศึกษาในสถานที่จริงและ การวาดภาพประกอบข้อความ สามารถนำความรู้วัฒนธรรม ประเพณีไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีความรู้สึกรักบ้านของตนเองเพิ่มขึ้นและ ควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก ความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตร บูรณาการหน่วย “ เกาะเสือบ้านเรา” ของครูมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเกาะเสื่อครั้งนี้ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านเกาะเสื่อ

1.1 นักเรียนต้องการเรียนรู้เพื่อให้อ่านออกเขียนได้ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ ใช้ความรู้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นความรู้ที่ได้จากหนังสือ ความรู้สิ่งที่มีในชุมชน กระบวนการเรียนรู้ใช้การอ่านหนังสือ ร้องเพลง เล่านิทาน แสดงบทบาทสมมติ การไปดูแลเรียนรู้จากของจริงจากสถานที่จริงจากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ อรรถีย์ มูลคำ (2543 : 58) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547 : 11) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์หรือเนื้อหาวิชาต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย มีความหลากหลาย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีจุดหมายให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลาย และสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้นักเรียนเกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษา

1.2 ผู้ปกครองนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านเกาะเสื่อต้องการให้จัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตสังคม และภูมิหลังของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายและสัมพันธ์กัน นักเรียนต้องรู้จริงในสิ่งที่เรียนและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นักเรียนต้องเรียนรู้ภูมิหลังและประวัติ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และทรัพยากรโครงสร้างของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาและการแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2547 : 53-56) ที่กล่าวว่า องค์ความรู้ท้องถิ่น จะมีลักษณะความรู้ในเชิงปฏิบัติเพื่อตอบปัญหาในเชิงปฏิบัติ แต่ว่ามีมุมมองเกี่ยวกับศาสนธรรมที่มาพร้อมกับมุมมองหรือท่าทีต่อโลกหรือต่อชีวิตที่มีลักษณะมาจากฐานของศาสนธรรม ความรู้ท้องถิ่นจะไม่อ้างความเป็นสากล หากความรู้ที่อ้างความเป็นสากล ความรู้นั้นจะไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนเท่าใดนักความรู้ท้องถิ่นมักจะไม่มีอยู่ในรูปของลายลักษณ์แต่จะแฝงไว้ในประเพณี วัฒนธรรม คือ แบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ ความรู้ชุมชนแฝงไว้ในวิถีชีวิตของคน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 8 (2) ที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเป็นการจัดเนื้อหาในองค์ประกอบของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์การเลือกเนื้อหา และ

สอดคล้องกับใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 82-83) ที่กล่าวว่า เนื้อหาต้องมีความสำคัญ ถูกต้อง ทันสมัย เชื่อถือได้ มีความน่าสนใจ เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและสามารถจัดให้กับนักเรียนได้

โดยสรุป ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้อ่านออกเขียนได้โดยจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิต สังคม และภูมิหลังของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความคิดทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายและสัมพันธ์กัน นักเรียนต้องรู้จริงในสิ่งที่เรียนและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจความต้องการของผู้ปกครอง นักเรียนและนักเรียนเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเลื้อบ้านเรา ” โดยบูรณาการ 8 กลุ่มสาระ เนื้อหาเป็นเรื่ององค์ความรู้ชุมชนบ้านเกาะเลื้อ

2. การพัฒนาและหาประสิทธิภาพหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเลื้อบ้านเรา ”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และผลการสำรวจองค์ความรู้ชุมชนบ้านเกาะเลื้อ หลักสูตรบูรณาการที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบความเหมาะสม โดยใช้วิธีทางเหตุผล (Rational Approach) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีความเห็นว่าหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเลื้อบ้านเรา ” มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ย 4.5 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ทั้งนี้ เพราะได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีขั้นตอนบนพื้นฐานกระบวนการวิจัย โดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เอกสารคู่มือการศึกษาของชุมชน และแนวทางการจัดทำสาระของหลักสูตรบูรณาการ ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ของผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Tabá (1962 : 12) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า ประกอบด้วยข้อความ จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งเป็นตัวกำหนดการคัดเลือกและการจัดเนื้อหาปัจจัยที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรให้แก่ผู้เรียน กระบวนการเรียน ความต้องการของสังคม วัฒนธรรมและเนื้อหาวิชา การพัฒนาหลักสูตรใดๆจึงต้องวิเคราะห์สภาพสังคมและวัฒนธรรม ศึกษาลักษณะนักเรียนและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนวิเคราะห์ธรรมชาติของความรู้ เพื่อใช้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรบูรณาการโดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 23 ที่เน้นความสำคัญของความรู้เรื่องเกี่ยวกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้

และบูรณาการเนื้อหาสาระได้เหมาะสม และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Authentic Learning) ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตรงตามหลักการจัดกิจกรรมของ กรมวิชาการ (2539 : 1-2) ดังนี้

1. นักเรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้ (Construction)
2. นักเรียนมีส่วนร่วม (Participation)
3. นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันและครู (Interaction)
4. นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ควบคู่ผลงาน (Process/ Product)
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

นอกจากนี้ ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา ” ผู้วิจัยยังได้ปรับปรุง หลักสูตรตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จึงทำให้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3. การทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา ” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ของนักเรียน สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน รวมทั้งผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน กับคะแนนหลังเรียนของผู้เรียนรายบุคคลสูงขึ้นทุกคน ทั้งนี้ เนื่องจากเนื้อหาสาระที่กำหนดให้เรียน เป็นเรื่องของชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ เนื้อหาประกอบด้วย ตำนานชื่อบ้านเกาะเสื่อ ประวัติชุมชน บ้านเกาะเสื่อ ลักษณะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ อาณาเขต แหล่งน้ำ พืชพันธุ์ไม้ สัตว์ป่า การคมนาคม ประชากร ระบบเครือญาติ อาชีพ การศึกษา ศาสนา ระบบความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน ปัญหาที่พบและวิธีแก้ไข ซึ่งเป็นความรู้ที่พบเห็นในชีวิตจริง และนักเรียนต้องการเรียน นักเรียนได้ เรียนรู้อย่างมีความสุข เพราะมีโอกาสได้เลือกสิ่งที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดา กูเกียรติ (2544 : 7-10) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากชีวิตจริง คือ ประสบการณ์ กิจกรรมการทำงาน การใช้ กระบวนการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธีให้สอดคล้องกับสไตล์การเรียนรู้ของนักเรียนและธรรมชาติที่ ต้องการเรียน โดยการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ ลงมือทำเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง (Self – directed Learning) เพื่อจะได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เป็นการ เรียนที่นักเรียนได้รู้จากการคิด การปฏิบัติ และสรุปความรู้ที่มีความหมาย นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้ และยังสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 41 – 42) ที่กำหนด ทักษะการเรียนรู้ยุคปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเรียนรู้ที่มีความสุข ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกในสิ่งที่จะเรียนเอง ได้แสดงความสามารถของตนเองเต็มที่ ยอมรับความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ได้รับการยอมรับและเชิดชู ภาคภูมิใจกับความสำเร็จของตนเอง โดยครูคอยให้แรงเสริมและสนับสนุนในบรรยากาศที่ผ่อนคลายเป็นกันเอง

2. การเรียนรู้ด้วยการคิดและปฏิบัติจริง ให้เด็กได้มีโอกาสแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การสังเกต การคิดพิจารณา การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การวิเคราะห์สิ่งที่ทำ ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติจนเกิดผลและได้ข้อสรุปเป็นความรู้ นำไปใช้ในสถานการณ์ในชีวิตจริง

3. การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะเลือกสิ่งดีๆ ของผู้อื่น มาปรับใช้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ซึ่งกันและกันเพื่อสรรค์สร้างงานที่มีคุณค่า

4. การเรียนรู้แบบองค์รวม โดยจัดให้มีการเรียนรู้อย่างเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งเนื้อหา ทักษะ พื้นฐาน วิธีการเรียนรู้ กิจกรรม เรื่องราวของตนเอง ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม เรื่องสากลทั้งอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ทำให้รู้ เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ชัดเจน มีความหมาย นำไปใช้ในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาสังคมได้

5. การเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง โดยการทบทวนพิจารณาสิ่งที่ได้เรียนรู้ แนวทางที่ใช้ในการเรียนรู้ อุปสรรค ปัญหา เงื่อนไขต่างๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นแนวทาง รูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมของตนเองในการเรียนรู้และแก้ปัญหาการทำงานต่อไป

อีกประการหนึ่ง กระบวนการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการหน่วย “เกาะเสือบ้านเรา” เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการวิจัย ที่ใช้การเรียนรู้แบบ 5 ส. คือ สนใจ สะสม สอบสวน ส่งเสริม สืบสาน ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นนักวิจัย มีเหตุผล ทะเยอียด รอบคอบ มีทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถถ่ายทอดความคิดและงานของตนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับ Miller (1990 : 10) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียน ซึ่งมีหลายด้าน เช่น ความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ ความคล่องของร่างกายและการเคลื่อนไหว ดนตรี สังคม ความรู้ความเข้าใจของตนเองและตอบสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออกและการตอบสนองทางอารมณ์

รวมทั้งทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism) กระบวนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถดำรงชีวิตในโลกของการเรียนรู้ยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นกระบวนการหาคำตอบว่า หลักสูตรมีสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ ทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” นักเรียนทุกคนพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน และบอกว่าควรจัดกิจกรรมเช่นนี้อีก ส่วนความคิดเห็นของครูต่อการใช้หลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามแผน แผนการจัดการการเรียนรู้น่าสนใจและมีประโยชน์ แผนการจัดการเรียนรู้ไม่ยากหรือง่ายเกินไป นำไปจัดการเรียนรู้ได้จริง และนักเรียนมีผลงานตามแผนการจัดการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่า การประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหน่วย “ เกาะเสื่อบ้านเรา” ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินหลักสูตรใน 3 ขั้นตอน คือ ประเมินหลักสูตรก่อนใช้โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรได้ค่าความเหมาะสมในระดับมากที่สุด การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรซึ่งทำการประเมินนักเรียนผู้ใช้หลักสูตรทุกคน และ การประเมินการใช้หลักสูตรโดยนักเรียนที่ใช้หลักสูตรและครูโรงเรียนบ้านเกาะเสื่อได้ผลน่าพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 25) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรมีความมุ่งหมายและขั้นตอน เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร วัดผลการวางเค้าโครงและรูปแบบของระบบหลักสูตร และประเมินผลตัวนักเรียนเองหรือการประเมินผลผลิต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับข้อมูลความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน แล้วนำมาออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และพอใจการเรียนรู้เรื่องของตนเอง

1.2 การออกแบบการเรียนรู้ ผู้สอนควรกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 การให้วิทยากรภายนอกมาสอนนักเรียน ผู้สอนต้องกระตุ้นและสร้างความมั่นใจให้กับวิทยากรให้สามารถสอนนักเรียนได้ และช่วยกำกับดูแลการจัดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด

1.4 ขณะจัดการเรียนรู้ในชั้นสะสม นักเรียนไปสอบถามความรู้จากผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนทำกิจกรรมรายบุคคลไม่ได้เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีความรู้ในเรื่องที่ครูให้ไปถาม จึงควรเปลี่ยนให้นักเรียนทำกิจกรรมขั้นนี้เป็นกลุ่มตามที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ 8 กลุ่มสาระและองค์ความรู้ชุมชนในแต่ละเรื่องในระดับลึก เช่น เรื่องอาชีพในชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน และอื่นๆ รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

2.2 โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ 8 กลุ่มสาระและองค์ความรู้ชุมชนในทุกระดับชั้นเพื่อต่อยอดการเรียนรู้และปลูกฝังสำนึกรักบ้านเกิดอย่างจริงจัง

2.3 โรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตรบูรณาการกับองค์ความรู้ชุมชนในทุกกลุ่มสาระวิชาและทุกชั้น

2.4 ควรมีการติดตามผลการดำเนินการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าได้นำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนหรือไม่ ระดับใด